

Eesti Rahvakultuuri Keskus

**Kihnu kultuuriruum
toetusmeetme perioodi 2019-2022
kokkuvõte**

Viljandi 2022

Sisukord

| | |
|---|----|
| Sissejuhatus | 3 |
| 1. Toetusmeetme eelarve suurus | 3 |
| 2. Komisjoni koosseis ja koosolekud..... | 5 |
| 3. Taotlusvoorud | 5 |
| 4. Toetuse saajad | 7 |
| 4.1 Toetuse saajad | 7 |
| 4.2 Suurimad toetuse saajad..... | 8 |
| 4.3 Enim toetatud projektid | 10 |
| 4.4 COVID-19 mõjudest tingitud piirangute tõttu ärajäänud sündmused | 10 |
| 4.5 Toetuse saajad taotleva organisatsiooni õigusliku vormi järgi | 11 |
| 5. Toetusmeetme valdkonnad | 11 |
| 5.1 Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine..... | 14 |
| 5.2 Pärimusel põhinevad kunstid | 14 |
| 5.3 Keel ja haridus | 15 |
| 5.4. Meedia ja mainekujunduse valdkond | 15 |
| 5.5. Arendustegevuse valdkond | 16 |
| 6. Perioodi 2019-2022 mõõdetavad tulemused | 17 |
| Kokkuvõtteks | 16 |

Sissejuhatus

Kihnu kultuuriruumi toetamise periood 2019-2022 oli jätkuks programmidele „Kihnu Kultuuriruum 2015-2018“, „Kihnu Kultuuriruum 2011-2014“ ja „Kihnu Kultuuriruum 2008-2010“.

Kihnu on väike saar Läänemere idakaldal (suuruselt seitsmes saar Eestis), mille pindala on 16,9 km². Rahvastikuregistri 01.01.2022. aasta seisuga elab Kihnu saarel 703 elanikku, kes jaotuvad nelja küla vahel – Lemsi, Linaküla, Rootsiküla ja Sääre küla. Naabruses asuv Manija (1,9 km²) kuulub Kihnu kultuuriruumi. 2017. aastal läbi viidud haldusreformi järgi kuulub Manija saar territoriaalselt Pärnu linna alla, aastaringiselt elab saarel ligi 45 inimest. Manija on üks osa suuremast Manija-Liu väärtuslikust rannikumaastikust.

Kihnu ja Manija eraldatuse tõttu Eesti mandrist on säilinud sealne omapärane kultuuriruum, mida eri ajastutel toimunud sotsiaalsed ning poliitilised muutused ei ole suutnud hävitada. Kihnu Kultuuriruum on ainulaadne Läänemere geograafilises lähiümbruses, selle silmatorkavaks omapäraks on Kihnu ja Manija saarel valitsev kogukondlik elulaad, mitmekesised kultuuritavad ja looduskeskkond. Tänapäevani on säilinud Kihnu keele rääkimine.

Kihnu Kultuuriruum on kantud UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Nimekirja kandmisega võttis eelkõige Kihnu kogukond ja sealhulgas riik kohustuse kaitsta Kihnu kultuurikooslust kui inimkonna unikaalset ühisväärtust ja aidata kaasa selle omanäolisele arengule.

Toetuse andmise eesmärk on väärtustada Kihnu ja Manija saare ning nende lähedal asuvate asustatud laidude ja väikesaarte pärimuskultuuri ja seeläbi taaselustada sellele piirkonnale omast elulaadi, tavasid ja kombeid, oskusi ning keelelist eripära, mis on eri inimrühmadele nende igapäevaelu ja identiteedi osana omased ja olulised.

Toetuse andmisega aidatakse kaasa vaimse kultuuripärandi väärtustamisele ja säilimisele ning püsimisele elavas kasutuses, sidudes noored esivanemate keele ja kultuuripärandiga ning laiendades kohalikus kultuuris osalejate ringi, sealhulgas toetades seda soodustavaid tegevusi väljaspool Kihnut.

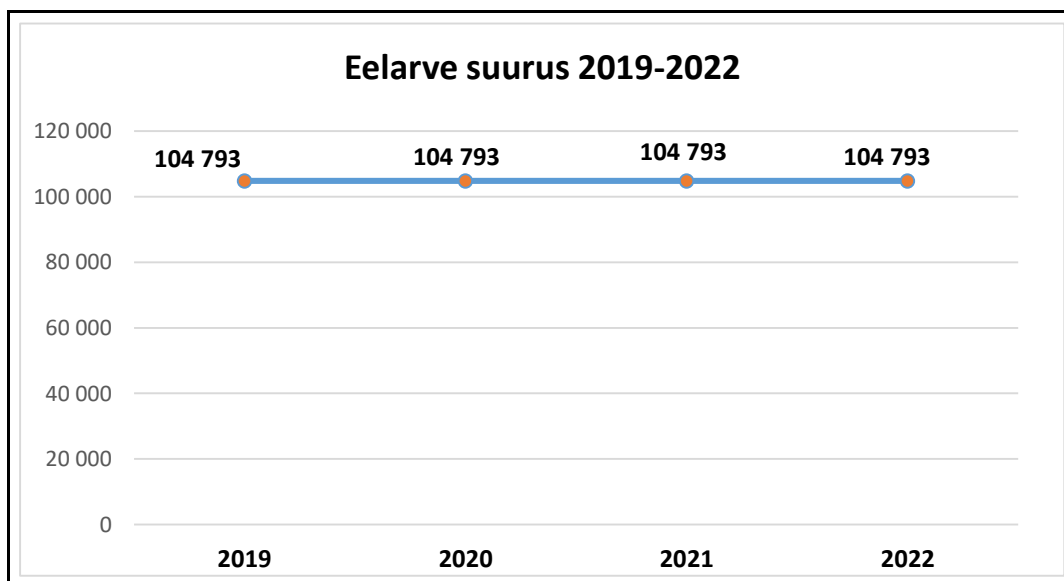
Alates 2019. aastast toimub toetuse taotlemine kultuuriministri määruse „Kihnu kultuuriruumi toetamise tingimused ja kord“ alusel. Samal aastal rakendus ka taotluste esitamiseks ja menetlemiseks elektrooniline keskkond Toetuste Menetlemise Infosüsteem (TMS) ning nõukogud nimetati ümber komisjonideks. Täpsustusid toetusmeetme valdkondade nimetused, vastavalt määrusele lisandus arendustegevuse valdkond.

1 Toetusmeetme eelarve suurus

Toetusmeetme riigieelarveliste vahendite suurus oli perioodil 2019-2022 kokku 419 172 eurot. Eelarve suurus perioodi jooksul ei muutunud:

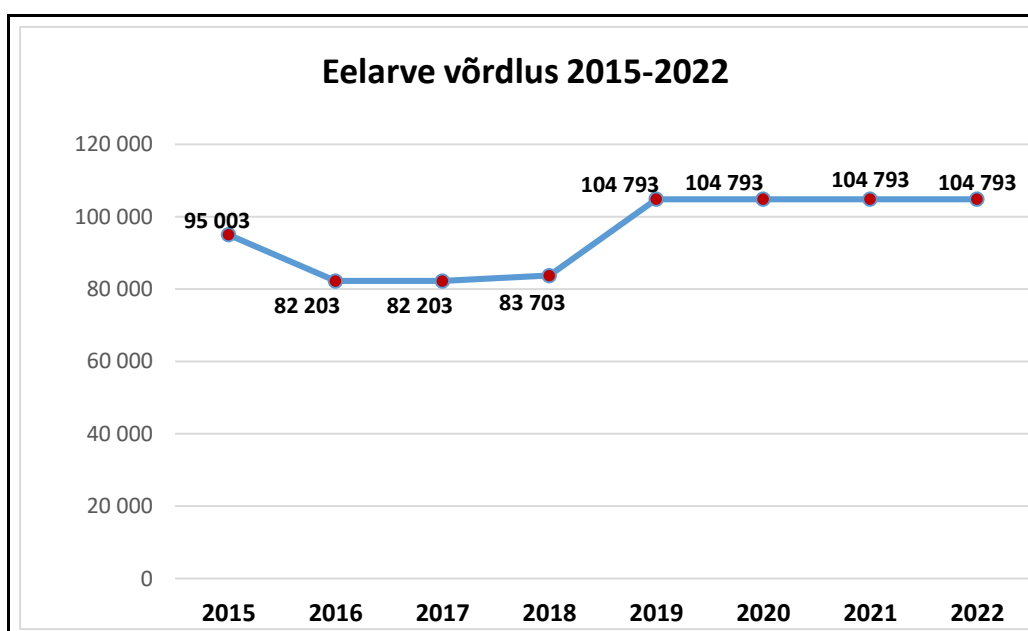
- 2019. aastal 104 793 eurot
- 2020. aastal 104 793 eurot, 2019. aasta jääk 400 eurot. Kokku jagamiseks 105 193 eurot
- 2021. aastal 104 793 eurot
- 2022. aastal 104 793 eurot, 2021. aasta jääk 6155 eurot. Kokku jagamiseks 110 948 eurot.

Jäägid on tekkinud mitterealiseerunud projektide või tagasimaksete arvelt. Toetussummade kasutamata jäägid kanti tagasi ja lisati taotlusvooru järgmise aasta eelarvele.



Joonis 1 Eelarve suurus perioodil 2019-2022

Riigipoolne toetus on olnud stabiilne.



Joonis 2 Eelarve võrdlus perioodidega 2015-2018 ja 2019-2022

2016. aastal vähenes toetusmeetme eelarve Kihnu Muuseumi tegevustoetuse summa 12 800 euro võrra. Koos rahaliste vahenditega viidi Kihnu Muuseumi toetus üle Kultuuriministeeriumi muuseumide tegevustoetuste meetmesse.

2018. aastal suurenes eelarve 1500 euro võrra.

2019. aastal suurenes eelarve 21 090 euro võrra. Varasemalt Kultuuriministeeriumi eelarvest tegevustoetust saanud SA Kihnu Kultuuriruumi toetussumma tõsteti alates 2019. aastast Eesti Rahvakultuuri Keskuse poolt rakendatava Kihnu kultuuriruumi toetusmeetmesse. Eelarve suurenes tegevustoetuse summa suuruse võrra.

2 Komisjoni koosseis ja koosolekud

Komisjoni koosseis on kinnitatud Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktori käskkirjaga. Komisjoni kuuluvad kogukonna esindajad ja valdkonna sõltumatud eksperdid. Komisjoni ülesanneteks on toetuse saamiseks esitatud taotluste läbivaatamine ning Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktorile toetuse jaotamiseks ettepanekute tegemine. Komisjon juhindub oma töös määrusest „Kihnu kultuuriruumi toetamise tingimused ja kord“ ning Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktori käskkirjaga kinnitatud riigisisese toetuse eraldamise komisjoni töökorrast. Komisjoni liige lähtub oma töös komisjoni liikme heast tavast ja korruptsioonivastasest seadusest.

Vaadeldaval perioodil kuulusid komisjoni järgmised liikmed: Eino Pedanik (komisjoni esimees), Sille Kapper, Riina Koolmeister, Aire Koop, Veera Leas, Pille Runnel, Ingrid Rüütel, Sirli Zupping, Ülle Tamm ja Taivi Vesik. Perioodi jooksul osa komisjoni liikmeid vahetus.

- 2019. aastal toimus koosolek Eesti Rahvakultuuri Keskuse Tallinna koolitusruumis
- 2020. aastal toimus koosolek Pärnus Nooruse Majas
- 2021. aastal toimus 2 koosolekut Zoom-keskkonnas, sh lisataotlusvooru koosolek
- 2022. aastal toimus 1 koosolek Zoom-keskkonnas, lisaks juunis Kihnus toimunud väljasõidukoosolek, kus toimus kohtumine kogukonna esindajatega ja e-koosolek perioodi kokkuvõtte kinnitamiseks. Kokku 3 koosolekut

Toetusmeetme perioodi jooksul aastatel 2019-2022 toimus kokku 7 koosolekut. 2021. ja 2022. aastal toimusid koosolekud Zoom-keskkonnas COVID-19 mõjudest tingitud piirangute tõttu.

3 Taotlusvoorud

- 2019. aastal 1 taotlusvoor
- 2020. aastal 1 taotlusvoor
- 2021. aastal 2 taotlusvooru
- 2022. aastal 1 taotlusvoor

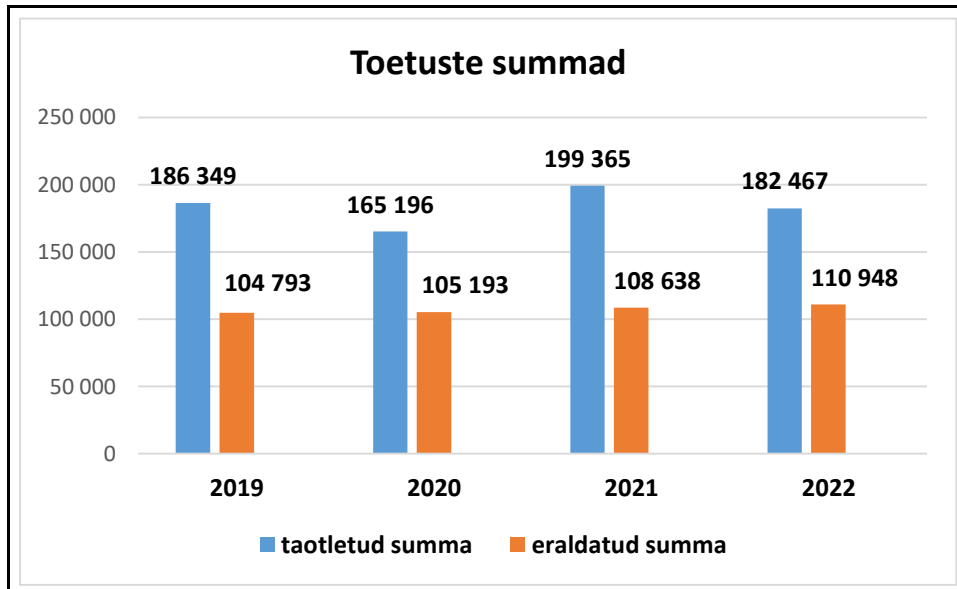
2021. aastal toimus ka lisataotlusvoor, mis oli tingitud samal aastal piirangute tõttu mitteteostunud projektide toetussummade tagasimaksetest.

Nelja aasta jooksul toetati kokku 14 erineva taotleja 75 projekti kogusummas 429 572 eurot. Eelmisel perioodil toetati kokku 16 erineva taotleja 82 projekti kogusummas 350 601 eurot.

Tabel 1 Taotletud summad ja rahastatud projektide summad ning rahastatud projektide protsent

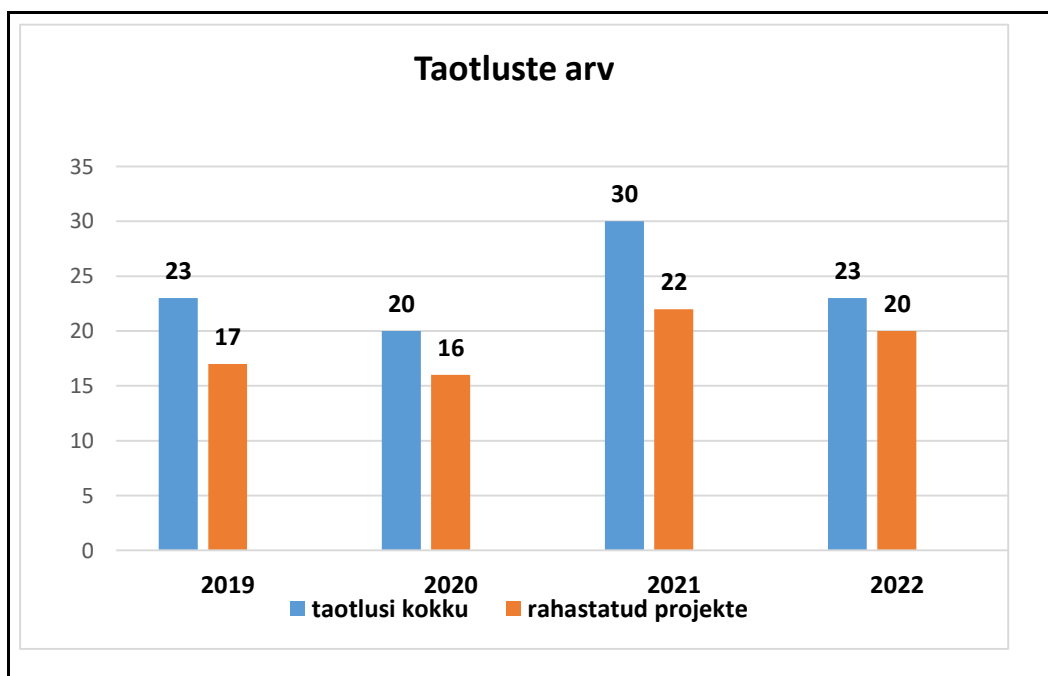
| aasta | taotlusi kokku | summas | rahastatud projekte | summas | rahastatud projektide arvu % | rahastuse % |
|----------------------------|----------------|----------------|---------------------|----------------|------------------------------|-------------|
| 2019 | 23 | 186 349 | 17 | 104 793 | 74% | 56% |
| 2020 | 20 | 165 196 | 16 | 105 193 | 80% | 64% |
| 2021 | 30 | 199 365 | 22 | 108 638 | 73% | 54% |
| 2022 | 23 | 182 467 | 20 | 110 948 | 87% | 61% |
| | 96 | 733 377 | 75 | 429 572 | | |
| Perioodi keskmine % | | | | | 78% | 59% |

Vaadeldava perioodi jooksul ligi 78% esitatud taotlustest said rahastatud, eelmisel perioodil rahastati 70% esitatud taotlustest. Summaliselt on projektide rahastus vaid ligi 59%, toetusmeetme eelmisel 2015-2018 perioodil 61%.



Joonis 3 Taotletud ja eraldatud toetuste summad eurodes

Perioodi jooksul on taotletud toetusi kokku 733 377 euro ulatuses. Toetusmeetme eelarve kokku vaadeldaval perioodil oli 419 172 eurot. Koos tagasikantud jääkide summaga eraldati projektidele toetust kokku 429 572 eurot. Toetatud summa suurus võib erineda riigi poolt eraldatud eelarvelisest summast juhul, kui eelarvele on juurde liidetud eelmise aasta jääk. Jäägid on tekkinud mitterealiseerunud projektide või tagasimaksete arvelt.



Joonis 4 Esitatud taotluste ja rahastatud projektide arv

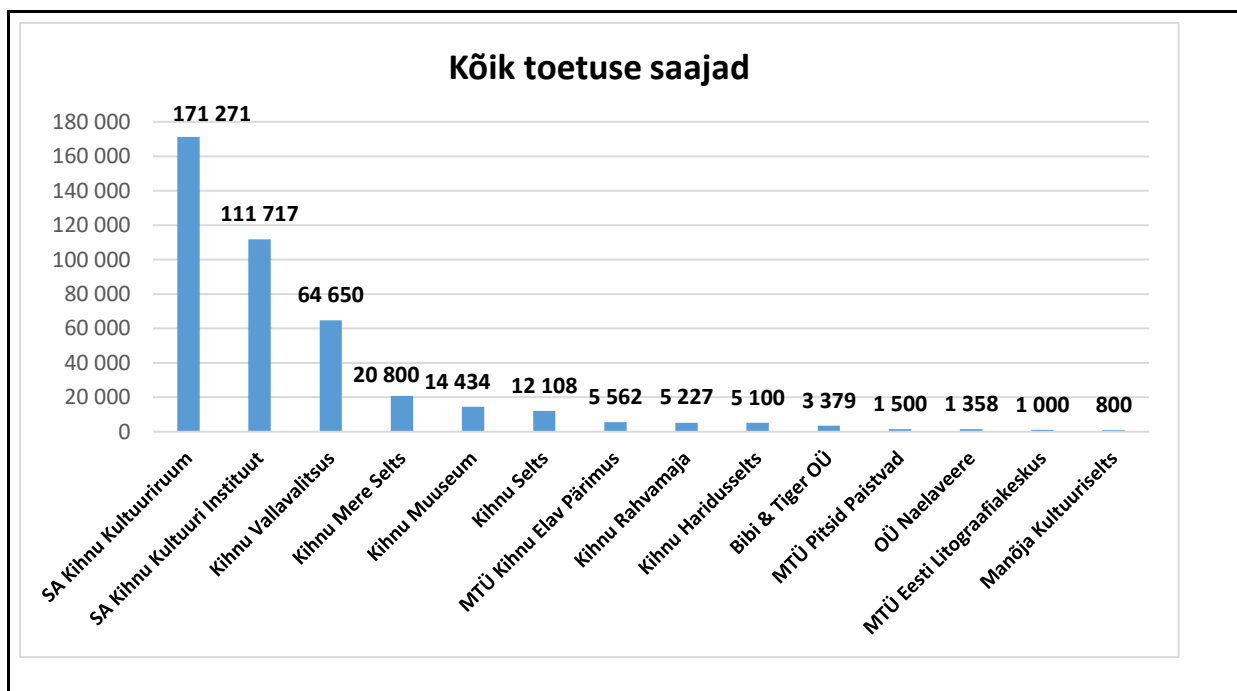
Perioodi jooksul esitati kokku 96 taotlust. Toetusi jagati 75 projektile. Ligi 78% esitatud taotlustest said rahastuse. Eelmisel nelja-aastasel perioodil, aastatel 2015-2018, esitati kokku 117 taotlust. 2021. aastal oli esitatud taotluste arv suurem, kuna toimus ka lisataotlusvoor. Lisataotlusvooru läbiviimine oli tingitud COVID-19 mõjudest tingitud piirangute tõttu kahe sündmuse ärajäämisega, toetussummad kanti tagasi.

4 Toetuse saajad

Järgnevalt on kokkuvõttes kajastatud vaid tegelikult kasutatud toetuse osa – toetust saanud organisatsioonid ja tegelikult kasutatud toetuste summad, sh suuremad toetuse saajad ning projektid, mida on toetatud nelja aasta jooksul kõige rohkem ning toetust saanud organisatsioonide õiguslik vorm. Selguse mõttes on Tabelis 2 Perioodil 2019-2022 suurimad toetuse saajad ja Tabelis 3 Enim toetatud projektid nelja-aastase perioodi jooksul eraldi välja toodud lisaveerg Kasutatud toetuse summa, kuna 2021. aastal jäid COVID-19 tingitud piirangute tõttu mõned sündmused ära.

Koos jäägi summaga eraldati projektidele toetust kokku 429 572 eurot. Tegelikult kasutatud summa on 418 906 eurot.

4.1 Toetuste saajad



Joonis 5 Toetuse saajad ning kasutatud toetussummad perioodil 2019-2022

Perioodil 2019-2022 oli erinevaid toetuse saajaid organisatsioone kokku 14. Võrreldes eelmise perioodiga olid uuteks taotlejateks MTÜ Kihnu Elav Pärimus, Kihnu Haridusselts, Bibi & Tiger OÜ, MTÜ Pitsid Paistvad ja OÜ Naelaveere.

4.2 Suurimad toetuste saajad

Tabel 2 Perioodil 2019-2022 suurimad toetuse saajad

| Jrk nr | Toetuse saaja | Eraldatud toetuste summa | Rahastatud taotluste arv kokku | Teostunud projektide arv | Kasutatud toetuse summa |
|--------|-------------------------------------|--------------------------|--------------------------------|--------------------------|-------------------------|
| 1 | Sihtasutus Kihnu Kultuuriruum | 171 271 | 21 | 21 | 171 271 |
| 2 | Sihtasutus Kihnu Kultuuri Instituut | 112 494 | 13 | 13 | 111 717 |
| 3 | Kihnu Vallavalitsus | 64 650 | 6 | 6 | 64 650 |
| 4 | Kihnu Mere Selts | 30 300 | 6 | 4 | 20 800 |
| 5 | Kihnu Muuseum | 14 823 | 11 | 11 | 14 434 |
| 6 | Kihnu Selts | 12 108 | 6 | 6 | 12 108 |
| 7 | MTÜ Kihnu Elav Pärimus | 5562 | 3 | 3 | 5562 |
| 8 | Kihnu Rahvamaja | 5227 | 2 | 2 | 5227 |
| 9 | Kihnu Hariduselts | 5100 | 1 | 1 | 5100 |
| 10 | Bibi&Tiger OÜ | 3379 | 1 | 1 | 3379 |

Tabelis on punase värviga eristatud summad, kui eraldatud ja tegelikult kasutatud summa on erinev.

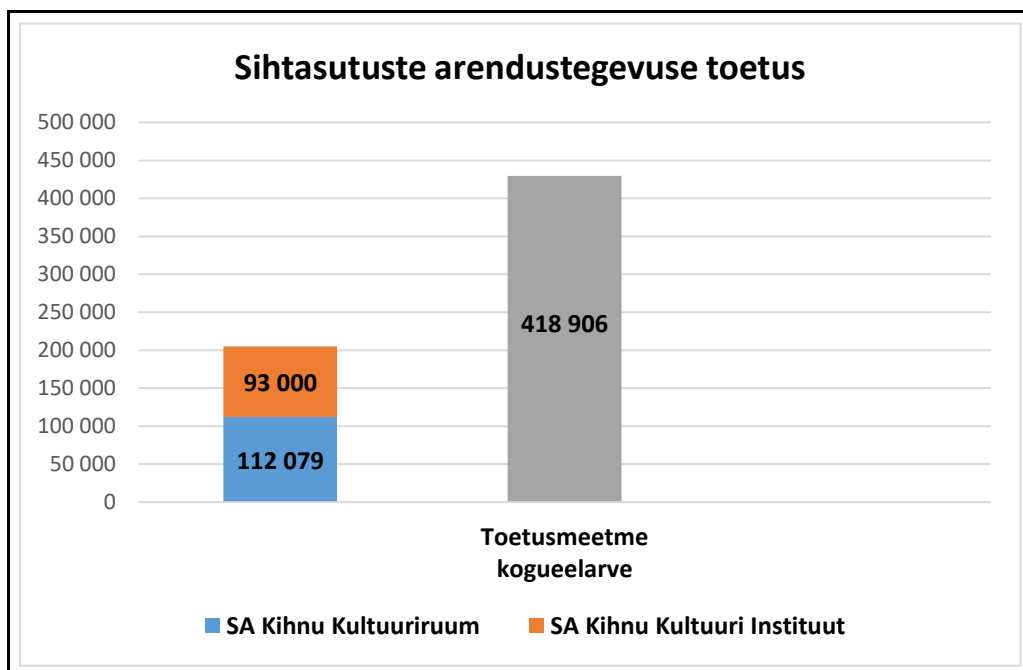
Tabelis 2 veerus Rahastatud taotluste arv kokku on lisaks tegevustoetuse taotlusele kirjas ka projektitoetused.

Summade erinevuse põhjus on täpsemalt kajastatud Tabelis 3 Enim toetatud projektid nelja-aastase perioodi jooksul ja Tabelis 4 COVID-19 mõjudest tingituna ärajäänud sündmused ja tagastatud toetuse summad 2021. aastal.

Enim taotlusi on esitanud ja rahastust projektidele eraldatud Sihtasutusele Kihnu Kultuuriruum. Lisaks sihtasutuse igaaastasele tegevustoetusele ja 2019. a Kihnu Pärimuskooli tegevustoetusele viidi ellu 16 projekti. Sihtasutus Kihnu Kultuuri Instituut realiseeris lisaks igaaastasele tegevustoetusele 9 projekti.

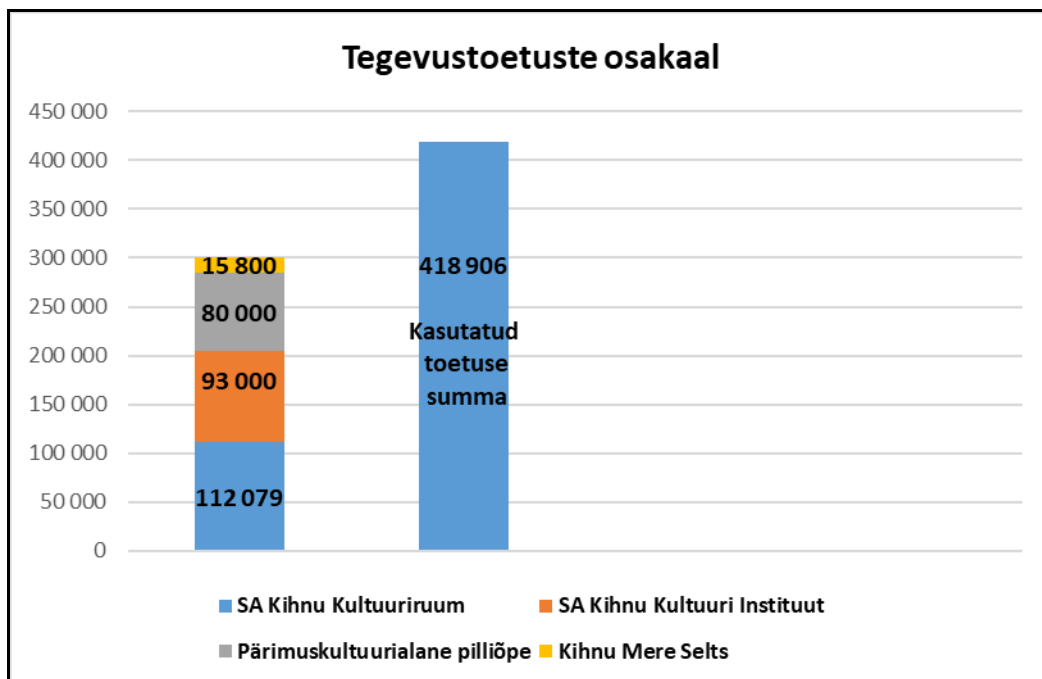
Sihtasutus Kihnu Kultuuriruum on asutatud 2003. aastal, kui Kihnu kultuuriruum kanti UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Organisatsiooni tegevuse eesmärgiks on unikaalse Kihnu kultuuri hoidmine ja arendamine Kihnu ja Manija saarel. Sihtasutus korraldab pärimuskultuurialaseid sündmusi, sh pilli- ja kunstilaagrid ja festivalid.

Sihtasutus Kihnu Kultuuri Instituut on loodud 2004. aastal. Organisatsiooni tegevuse eesmärgiks ja peamisteks tegevusteks on kihnu keele ja kultuuri elujõu tugevdamine, kihnu kultuuri teaduslik uurimine ning kihnu-aineliste trükiste, õppevahendite ja raadiosaadete toimetamine.



Joonis 6 SA Kihnu Kultuuriruum ja SA Kihnu Kultuuri Instituut arendustegevuse toetuse osakaal toetusmeetme kogueelarvest perioodil 2019-2022

Mõlemad sihtasutused saavad Kihnu kultuuriruumi toetusmeetmest arendustegevuse toetust, mis kokku moodustab püsitoeetusena toetusmeetme kogueelarvest ligi 49%.



Joonis 7 SA Kihnu Kultuuriruumi, SA Kihnu Kultuuri Instituudi, Kihnu Mere Seltsi tegevustoetuse ja pärimuskultuurialase pilliõppe osakaalu suurus perioodil 2019-2022

Lisaks SA-le Kihnu Kultuuriruum ja SA-le Kihnu Kultuuri Instituut eraldatud tegevustoetusele 2019-2022 on eraldatud tegevustoetust aastail 2019, 2020 ja 2021 ka Kihnu Mere Seltsile ja pärimuskultuurialasele pilliõppele kui huviharidusele. Pärimuskultuurialast pilliõpet toetati 2019. a SA Kihnu Kultuuriruum haldusalas tegutsenud Kihnu Pärimuskooli kaudu, alates 2020. a Kihnu

Vallavalitsuse kaudu. Projekti viib ellu Kihnu Vallavalitsus koostöös valla allasutuste ja SA Kihnu Kultuuriruumiga.

Kokku moodustab arendustegevuse (tegevustoetuste suurus kokku 300 879 eurot) osakaal püsitoetusena toetusmeetme nelja-aastase perioodi jooksul kasutatud toetusest (kokku 418 906 eurot) ligi 72%. Projektitoetuste osakaal kasutatud toetusest moodustab 28%.

4.3 Enim toetatud projektid

Tabel 3 Enim toetatud projektid aastatel 2019-2022

| Jrk nr | Projekti nimetus | Toetuse saaja | Eraldatud toetus | Kasutatud summa |
|--------|---|-----------------------------|------------------|-----------------|
| 1 | Kihnu Pillilaager 2019, 2020, 2021, 2022 | SA Kihnu Kultuuriruum | 17 400 | 17 400 |
| 2 | Kihnukeelsed raadiouudised 2019, 2020, 2021, 2022 | SA Kihnu Kultuuri Instituut | 10 870 | 10 593 |
| 3 | Kihnu Viulifestival 2019, 2020, 2021, 2022 | SA Kihnu Kultuuriruum | 8500 | 8500 |
| 4 | Kihnu Räimeretk 2019, 2020, 2022 | Kihnu Selts | 5600 | 5600 |
| 5 | Kihnu Kudumisfestival 2019, 2020, 2021, 2022 | SA Kihnu Kultuuriruum | 5500 | 5500 |
| 6 | Kihnukeelse õpiku „Kihnu looduslugu“ koostamine ja trükkimine 2020, 2022 | SA Kihnu Kultuuri Instituut | 5799 | 5299 |

Tabelis ei ole kajastatud SA Kihnu Kultuuriruumi, SA Kihnu Kultuuri Instituudi ja Kihnu Mere Seltsi arendustegevuse toetust ning Kihnu Pärimuskooli 2019. a ja Kihnu Vallavalitsuse poolt esitatud pärimuskultuurialase pilliõppe 2020, 2021, 2022. a toetusi.

Tabelis on välja toodud projektile eraldatud toetuse summa ja tegelikult kasutatud toetuse summa. Kasutamata toetuse osa kanti tagasi toetuse andjale.

4.4 COVID-19 mõjudest tingitud piirangute tõttu ärajäänud sündmused

COVID-19 mõjudest tingitud piirangute tõttu jäid mõned projektid 2021. aastal teostamata. Alljärgnevas tabelis on toodud sündmused, mis 2021. aastal ei toimunud ning toetus kanti tagasi.

Tabel 4 COVID-19 mõjudest tingituna ärajäänud sündmused ja tagastatud toetuse summad 2021. a

| Jrk nr | Toetuse taotleja/saaja | Projekti nimetus | Eraldatud summa | Tagastatud summa | Tagastamise põhjus |
|--------|------------------------|---|-----------------|------------------|--|
| 1 | Kihnu Mere Selts | Kihnu saare paadiehituse traditsiooni taastamine talgute korras | 8000 | 8000 | COVID-19 piirangute tõttu projekt ei teostunud |

| | | | | | |
|---|------------------|-----------------|------|------|--|
| 2 | Kihnu Mere Selts | Muinastulede öö | 1500 | 1500 | COVID-19 piirangute tõttu projekt ei teostunud |
|---|------------------|-----------------|------|------|--|

COVID-19 piirangute ja selle mõju tõttu kanti 2021. aastal tagasi 9500 eurot.

4.5 Toetuse saajad taotleva organisatsiooni õigusliku vormi järgi

Vaadeldes toetuse saajaid organisatsiooni õigusliku vormi järgi, saame ülevaate nende valmisolekust projektimaailmas tegutsemiseks.



Joonis 8 Toetuse saajad taotleva organisatsiooni õigusliku vormi järgi

Kõikidest toetuse saajatest/organisatsioonide poolt esitatud taotluste arvust olid 47% sihtasutused, 25% mittetulundusühingud, kohaliku omavalitsuse asutus ja selle hallatavad asutused moodustasid toetuse saajatest 26%, osaühingud ligi 2%. Esitatud taotluste arvult olid kõige aktiivsemad sihtasutused – SA Kihnu Kultuuriruum ja SA Kihnu Kultuuri Instituut.

5 Toetusmeetme valdkonnad

Kihnu kultuuriruumi toetusmeetme valdkonnad on:

- Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine (aastani 2019 Pärimuskultuur)
- Pärimusel põhinevad kunstid (aastani 2019 Pärimuspõhine uuslooming)
- Keel ja haridus
- Teadus (aastani 2019 Teadus- ja arendustegevus)
- Meedia ja mainekujundus
- Arendustegevus (uue valdkonnana alates aastast 2019)

Rahastusotsuse ettepanekul peavad komisjoni liikmed langetama valiku ühe valdkonna kasuks, vaatamata sellele, et paljud projektid oma sisu poolest hõlmavad ka mõnda teist või lausa mitut

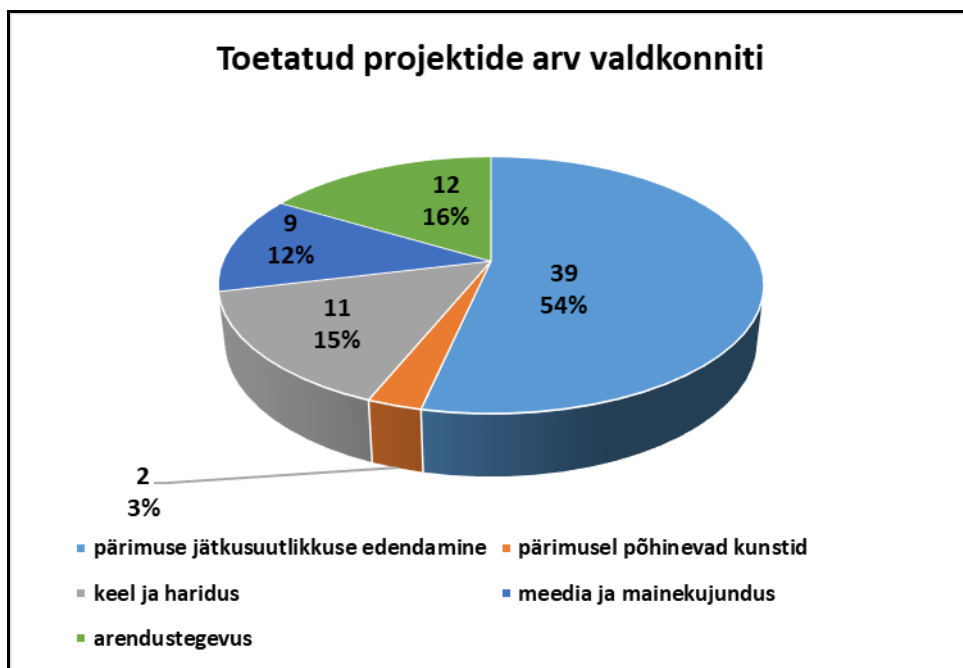
valdkonda. Näiteks võib murdekeelne trükis olla samal ajal nii keele ja hariduse, pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise kui ka meedia ja mainekujunduse projekt. Seega on valdkondlikus jaotuses igale projektile määratletud üks valdkond. Valdkondlikus jaotuses kajastatakse projekte ja summasid, mis tegelikult realiseeriti.

Tabel 5 Teostunud projektide arv valdkondade lõikes

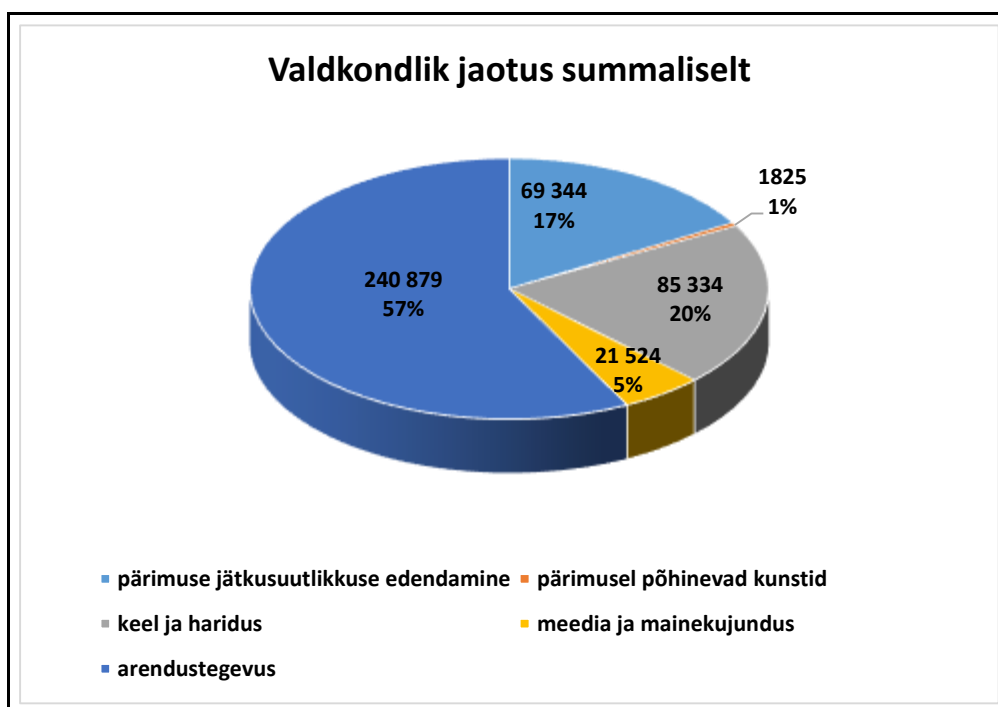
| Valdkond | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | KOKKU |
|--------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine | 10 | 8 | 11 | 10 | 39 |
| Pärimusel põhinevad kunstid | 0 | 1 | 0 | 1 | 2 |
| Keel ja haridus | 2 | 3 | 2 | 4 | 11 |
| Teadus | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Meedia ja mainekujundus | 1 | 1 | 4 | 3 | 9 |
| Arendustegevus | 4 | 3 | 3 | 2 | 12 |
| KOKKU | 17 | 16 | 22 | 20 | 73 |

Tabel 6 Teostunud projektide summad (eurodes) valdkondade lõikes

| Valdkond | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | KOKKU |
|--------------------------------------|----------------|----------------|---------------|----------------|----------------|
| Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine | 20 494 | 14 085 | 13 126 | 21 639 | 69 344 |
| Pärimusel põhinevad kunstid | 0 | 1000 | 0 | 825 | 1825 |
| Keel ja haridus | 4 350 | 27 200 | 25 000 | 28 784 | 85 334 |
| Teadus | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Meedia ja mainekujundus | 3060 | 3060 | 8704 | 6700 | 21 524 |
| Arendustegevus | 76 500 | 59 348 | 52 031 | 53 000 | 240 879 |
| KOKKU | 104 404 | 104 693 | 98 861 | 110 948 | 418 906 |



Joonis 9 Toetatud projektide arv valdkonniti perioodil 2019-2022



Joonis 10 Teostunud projektide summad valdkonniti perioodil 2019-2022

Arvuliselt toetati enim pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna projekte – kokku 39. Arendustegevuse valdkonnas toetati kokku 12 projekti, keele ja hariduse valdkonna projekte 11 ja meedia ja mainekujunduse valdkonna projekte 9. Pärimusel põhinevate kunstide projekte toetati vaid kahel korral.

Teaduse valdkonda sellel perioodil projekte ei esitatud.

Summaliselt toetati kõige rohkem arendustegevuse valdkonna projekte – kokku 240 879 eurot. Valdkonna Keel ja haridus projekte toetati kokku 85 334 euroga ja pärimuskultuuri projekte 69 344 euroga. Väiksemate summadega toetati meedia ja mainekujunduse projekte – kokku 21 524 eurot ja pärimusel põhinevate kunstide projekte 1825 euroga. Meedia ja mainekujunduse ning pärimusel põhinevate kunstide valdkonda esitati ka arvuliselt kõige vähem projekte.

5.1 Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamine

Pärimuse jätkusuutlikkuse edendamise valdkonna toetamise eesmärk on tagada Kihnu kultuuripärandi elujõulisus ja järjepidevus ning kogukonna aktiivsus selle hoidmisel ja järeltulevatele põlvvedele edasiandmisel.

Näiteid rahastatud projektidest:

- SA Kihnu Kultuuriruum – Pärimuslaager noortele, Kihnu Viulifestival, Kihnu Kudumisfestival
- SA Kihnu Kultuuri Instituut – kihnuteemalised kalendrid
- Kihnu Muuseum – Muuseumitunnid, vöökoolitus, Kihnu vööraamatu väljaandmine, Kihnu Muuseumi kalendrid, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine
- Kihnu Selts – Kihnu Räimeretk, Kihnu mardipäev
- Kihnu Mere Selts – Laevaehituse puidutöö praktikumid
- Manõja Kultuuriselts – Heinatalgud Manõjal, Kadripäev
- Kihnu Haridusselts – Saarte õpilaste pärimuspäevade korraldamine Kihnus
- Kihnu Rahvamaja – Kihnu Tansu Päe

Toetusmeetme toel on kasvanud Kihnu kultuuripärandi elujõulisus ning kultuurielu on mitmekesisitunud. Pärimuskultuuri sündmused tugevdavad kogukondlikke sidemeid ja identiteeti, kogukond tunneb end pärimuskultuuri hoidja ja edasikandjana.

Viulifestival väärtustab Kihnu traditsioonilist pillimängu, kudumisfestival on pakkunud võimalust õppida erinevaid kihnupäraseid kudumistehnikaid. Pärimuskultuuri laagrid on aidanud noortes huvi äratada esivanemate kultuuripärimuse vastu, räimeretk on aidanud väärtustada Kihnu kalurite tööd ja Kihnu toiduvalmistamise tavasid. Kihnu Muuseumi näituste projektide ja muuseumitundide kaudu on tutvustatud Kihnu pärimust, muuseumi käsitöö projektid on aidanud kaasa vöökudumise populariseerimisele ja õpetamisele ning taaselustatud on puidutöö käsitööoskusi.

5.2 Pärimusel põhinevad kunstid

Pärimusel põhinevate kunstide valdkonna toetamise eesmärk on mitmekesistada loometegevust, tihendades seoseid pärimuse ning tänapäeva kultuuri vahel ja kaasata nooremat põlvkonda.

Näiteid rahastatud projektidest:

- SA Kihnu Kultuuri Instituut – Manija inimesed lõuendile
- MTÜ Eesti Litograafiakeskus – Kunstilaager „Naivistid saarel“

Kuigi sellesse valdkonda on esitatud vähe taotlusi, on projektid julgustanud kihnlasi uusloominguga veelgi enam tegelema.

5.3 Keel ja haridus

Valdkonna keel ja haridus toetamise eesmärk on laiendada kihnu keele kasutamist erinevate sihtrühmade hulgas ning anda neile teadmisi Kihnu kultuuriloost ja -pärandist.

Näiteid rahastatud projektidest:

- Kihnu Vallavalitsus – Pärimuskultuurialased pilliõppe huviringid
- SA Kihnu Kultuuriruum – Kihnu Pillilaager. Kihnu laste lauluvihiku kordustrukk
- SA Kihnu Kultuuri Instituut – Kihnukeelse õpiku „Kihnu looduslugu“ väljaandmine

Tagatud on regulaarne pilliõppe pärimuskultuurialaste pilliõppe huviringide kaudu. 2019. aastal toetati pilliõppet SA Kihnu Kultuuriruumi Kihnu Pärimuskooli kaudu. Alates 2020. aastast koordineerib pilliõppet Kihnu vald. Võimalus õppida akordionit, viiulit või kitarri. Kihnu Koolis õpib 40 lapsest vähemalt ühte pilli 27 last. Kõige rohkem lapsi õpib akordionit – 21 õpilast, viiuli õppes on 8 last, kitarri õpib 3 last, ansambli mängus osaleb 10 õpilast. Traditsiooniline Kihnu pillilaager aitab kaasa Kihnu pillimängutraditsiooni järjepidevusele.

Täiendust on saanud õppekirjandus - valmis kihnukeelne loodusloo õpik. Tänu Kihnu laste lauluvihiku kordustrukki valmimisele tekkis Kihnu lastel uuesti võimalus lauluvihikut igapäevaselt õppetöös kasutada. Murdekeelsed väljaanded aitavad tähtsustada kohaliku murdekeele olemasolu ja elus hoida kihnu keele rääkimist.

5.4 Meedia ja mainekujunduse valdkond

Meedia ja mainekujunduse valdkonna toetamise eesmärk on hoida ja tugevdada kohalikku identiteeti kihnukeelse meedia abil ning tõsta Kihnu kultuuripärandi tuntust üleriigilise meedia, infomaterjalide ja -ürituste ning filmide kaudu.

Näiteid rahastatud projektidest:

- SA Kihnu Kultuuri Instituut – Kihnukeelsed raadiouudised
- Kihnu Selts – Kihnu teleuudised
- MTÜ Kihnu Elav Pärimus – Kultuurileht „Kyne“ väljaandmine

Meediakanalite kaudu saab hoida ja arendada rahvuslikku identiteeti, kujundada suhtumisi ja keelekasutust, tutvustada Kihnu kultuuriruumile ainuomast traditsioonilist elu.

Kihnukeelsed raadiosaated on 2022. aastal Vikerraadio eetris juba 18. aastat. Saated on populaarsed nii Kihnus kui ka mujal elavate kihnlaste jt raadiokuulajate seas. Saated koosnevad värsketest uudistest Kihnust, Manijalt ning ka kaugemalt – seal, kus kihnlased tegutsevad. Raadiosaadete tegemisse kaasatud ka Kihnu Kielekoja liikmed.

Kihnu teleuudiste kaudu kajastatakse kihnlaste igapäevategevusi ja traditsioone.

Iga raadiosaade, videoklipp või meediakajastus kihnlaste ettevõtmistest loob mandrielanikele pildi sihtkohast, mis tihti käivitab soovi saart külastada.

COVID-19 mõjudest tingitud piirangud olid takistuseks planeerimisel ja osalemisel pärimuskultuuri üritustel väljaspool Eestit.

5.5 Arendustegevuse valdkond

Arendustegevuse valdkonna toetamise eesmärk on toetada organisatsiooni Kihnu kultuuriruumiülest tegevust kihnu pärimuse hoidmisel, tutvustamisel ja arendamisel.

Näiteid rahastatud projektidest:

- SA Kihnu Kultuuriruum – arendustegevuse toetus
- SA Kihnu Kultuuri Instituut – arendustegevuse toetus
- Kihnu Mere Selts – arendustegevuse toetus

Nimetatud valdkond on lisatud eraldi valdkonnana toetatavatesse tegevustesse 2019. aastast. Toetusmeetme eelmisel perioodil kuulus Kihnu Pärimuskooli tegevustoetus valdkonda Keel ja haridus, Kihnu Kultuuri Instituudi ja Kihnu Mere Seltsi tegevustoetus valdkonda Pärimuskultuur.

Sihtasutuse Kihnu Kultuuriruum tegevuse eesmärgiks on unikaalse Kihnu kultuuri hoidmine ja arendamine Kihnu ja Manija saarel. Sihtasutus korraldab pärimuskultuurialaseid üritusi, sh pilli- ja kunstiagrid ning festivalid. Igaastane tegevustoetus Sihtasutusele Kihnu Kultuuriruum on aidanud kaasa erinevate tegevuste ja pärimuskultuurialaste sündmuste kaudu majanduse elavdamisele ja tööhõive parandamisele, säilivad seniloodud töökohad, sh noorte kihnlaste töökohad.

Sihtasutuse Kihnu Kultuuri Instituut tegevuse eesmärgiks ja peamisteks tegevusteks on kihnu keele ja kultuuri elujõu tugevdamine, kihnu kultuuri teaduslik uurimine ning kihnu-aineliste trükiste, õppevahendite ja raadiosaadete toimetamine.

Kihnu Mere Seltsi tegevuse eesmärgiks on Kihnu merekultuuripärandi säilitamine, tutvustamine ja edasiarendamine.

6 Perioodi 2019-2022 mõõdetavad tulemused

Mõõdetavate tulemuste all on projektid jagunenud ka valdkonnaüleselt tegevuste osas. Projekt võib samal ajal kuuluda mitmesse jaotusesse, näiteks projekt Kihnukeelse õpiku „Kihnu looduslugu“ väljaandmine on loetletud nii trükiste, lastele ja noortele suunatud projektide kui ka kihnu keelt ja kultuuri käsitlevate õppematerjalide projektide arvu loetelus. Perioodil 2019-2022 kokku on toetatud:

- esitatud ja rahastatud projektide arv – esitatud projektide arv 96, rahastatud 75, tegelikult viidi ellu 73 projekti
- pärimuskultuuril põhinevate sündmuste arv – 43
- lastele ja noortele suunatud projektide arv – 30
- kultuuri- ja kodulooliste uuringute arv – 4
- trükiste ja audiovisuaalsete digitaalväljaannete arv – 17, sh trükiste projektide arv 10
- kihnu keele, kultuuri- ja koduloo koolitusprojektide arv – 28
- kihnu keelt ja kultuuri käsitlevate õppematerjalide projektide arv – 4
- teaduslike uurimuste, artiklite ja väljaannete projektide arv – 0

Võrreldes eelmise perioodiga on samaks jäänud lastele ja noortele suunatud projektide arv. Lisaks eelpool esitatud loetelule on võrreldes eelmise perioodiga vähenenud näituste projektide arv – 2, eelmisel perioodil 7, kunstiprojektide arv – 2, eelmisel perioodil 5. suurenenud on rahvusliku käsitööga seotud projektide arv – 10, eelmisel perioodil 4. COVID-19 piirangute tõttu oli vähem

festivalidel ja folklooripäevadel osalemise projekte. Ka sellel perioodil moodustasid märkimisväärse osa rahastatud taotlustest lastele ja noortele suunatud tegevused, s.h pärimusliku pilliõppega seotud projektid. Toetusmeetmest saadud toetused panustavad jätkuvalt järeltulevase põlve sidumisele pärimusega.

Kokkuvõtteks

Kihnu kultuuriruum on kantud UNESCO inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Kihnu on tugeva identiteediga piirkond ning selle elanikud tunnevad ennast paikkondlike vaimsete väärtuste ja eripära säilitajate ning edasikandjatena. Toetusmeetme kaudu on loodud tingimused kihnu keele ja kultuuripärandi uurimiseks, kasutamiseks ja arendamiseks.

Pärimuskultuurialaste pilliõppe huviringide kaudu on tagatud Kihnule iseloomuliku pilliõppe õppimisvõimaluste järjepidevus. Jätkusid ja üha populaarsemaks on kujunenud traditsioonilised Kihnu Viiulifestival, Pillilaager ja Kudumisfestival. Suurenenud on muusikaga tegelevate laste, noorte ja täiskasvanute arv.

Toetusmeetme toel ilmuvad Kihnut tutvustavad seinakalendrid ning kihnu-ainelised trükised ja õppevahendid, toetatakse kihnukeelsete raadiosaadete valmimist. Suurenenud on Kihnu saare rahvusvaheline tuntus.

Kogukonna jaoks oluline Metsamaa pärimustalu on kujunenud Kihnu pärimuskultuuri keskuseks, kus toimuvad nii külapeod, pärimus- ja pillilaagrid, rahvamuusikaõhtud, kontserdid, õpitoad, näitused kui ka filmiõhtud. Üritustel ja pärimuslaagrites liitub saare kogukonnaga üha rohkem ka mandrikihnlaste järeltulijaid. Metsamaa talukompleksist on välja kujunenud koht, kus üritused toimuvad aastaringselt.

Arendustegevuse toetuste osakaal moodustab ligi 72% kõigist toetustest. Projektitoetusteks jääv tagasihoidlikum osa võib olla takistavaks asjaoluks uute projektiideede käivitamisel ja elluviimisel.

Kihnu kultuuriruumi toetusmeetmet on tutvustatud toetusmeetmete ja vaimse kultuuripärandi infopäevadel. Sellel perioodil toimusid infopäevad osaliselt ka zoomi vahendusel.

Omapoolse panuse kokkuvõtte sisulise osa koostamisele on andnud ka komisjoni liikmed. Ettepanekuna on välja toodud, et rohkem võiks olla projekte, mis suunatud kogukonnale ja igapäevasele eluolule, näiteks tutvustades peredes säilinud pärimuslikku eluviisi, traditsioone ja kombeid. Vähem on esitatud pärimusel põhineva uusloomingu taotlusi, rohkem tähelepanu võiks saada rahvatantsualane uuslooming. Edaspidi oleks vaja rohkem tähelepanu pöörata teaduspõhiste tegevustele, sellesse valdkonda peaksid võimalusel panustama arendustegevuse toetuse saajad, sealhulgas pärimuse uurijad väljastpoolt Kihnut ja üliõpilased, võimalusel kaasata haridusasutusi. Kitsaskohana on välja toodud, et puudu on kohapeal kokkulepitud visioonist ja tulevikuplaanidest, mis suunas koos edasi areneda ja eesmärgist, kuhu soovitakse ühiselt jõuda. Kohapeal peaks rohkem tegelema pärimuse edasiandmisega ning vanade kommete lõimimisega tänapäevastesse tegemistesse. Vaja leida kohapealsed inimesed, kes oleksid nõus edasisteks tegevusteks strateegilise plaani looma, kaasates nii kogukonna liikmed kui eksperdid väljaspoolt.

Tõhusamaks peaks muutuma ka Kihnu ja Manija kogukonna omavaheline ühistegemine erinevate sündmuste kaudu. Erinevate taotlejate suurem arv aitaks kaasa eriilmelisemate projektiideede tekkimisele ja elluviimisele.

Positiivsena on välja toodud, et Kihnu kõrdi kandmine laste seas on muutunud populaarsemaks, nüüd on see ikkagi uhkuseasi. Kihnu keel ja haridus on kogukonna auasi.

Perioodi on mõjutanud COVID-19 tingitud piirangud. Osa projektitegevusi viidi läbi interneti vahendusel, otsides ja leides uusi nutikaid lahendusi projektide elluviimisel.

Kihnu pärimuskultuuri edasine toetamine on vajalik, et tugevneks veelgi side oma kodukoha ja sealsete traditsioonidega ning pärimus püsiks ka edaspidi elavas kasutuses. Kohaliku pärimuskultuuri toetamine aitab hoida piirkonna mälu ja traditsioone, säilitada kohalikke kogukondi ja soodustada sellise kultuurikihi teket, mis seob omavahel erinevaid põlvkondi. Ka edaspidi on vaja hoida õpetajate ja juhendajate motivatsiooni pärimuskultuuri õpetamisel.

*Kihnu kultuuriruumi toetusmeetme kokkuvõtte on koostatud perioodil aprill- detsember 2022
Kokkuvõtte koostamisel on kasutatud toetusmeetme komisjoni liikmete poolt esitatud tagasisidet
Kokkuvõtte on kinnitatud toetusmeetme komisjoni koosoleku otsusega 28.12.2022
Kokkuvõtte koostas: Marika Kutser
taotlusvooru koordinaator
Eesti Rahvakultuuri Keskuse toetusmeetmete osakonna spetsialist*